

„A helyi identitás és
kohézió erősítése
Balaton községben”

TOP-5.3.1-16-HE1-
2017-00017

ZÁRÓ TANULMÁNY

Balaton Község Önkormányzata a projekt keretében a Forti Pectore Egyesülettel kötött konzorciumi együttműködés során célként fogalmazta meg, a helyi kulturális élet fejlesztését olyan események és programok szervezésével, melyek segítségével a helyi közösségek megerősödnek, ezáltal hosszú távon hozzájárulnak a népesség megtartásához. A programok illetve rendezvények segítették, hogy a különböző korosztályok közelebb kerüljenek egymáshoz, az eltérő kulturális közösségek megmutassák saját szokásaikat és hagyományaikat, melyek annak a lehetőségét teremtették meg, hogy az itt élő társadalom elfogadóbbá váljon egymással, erősödik az egy közösséghez tartozás élménye. Az előítéletek, melyek esetlegesen jelen vannak a kisközösségben feloldhatóvá válnak, a sztereotípiák elmondhatnak. Mindezek népességmegtartó hatása megkérdőjelezhetetlen, a közös élmény pedig erősítheti a kollektív identitást.

A TOP-5.3.1-16 A helyi identitás és kohézió erősítése című felhívás keretében Balaton Község Önkormányzata a Forti Pectore Egyesülettel konzorciumi partnerségben 2018. szeptember 1-én kezdte meg a helyi közösségfejlesztési programok megvalósítását. A megvalósított tevékenységek a lakosság dinamizálásához, a közösségi aktivitáshoz, közösségi szerepvállalás erősítéséhez járultak hozzá. A programok, akciók által felelevenítésre kerültek a régi szokások és hagyományok. A hagyományörző rendezvények során gyűjtött tárgyi és szellemi források, a gasztronómiai rendezvények során előkerült hagyományos receptek, az értékőr kiállítás, a település hagyományos értékeit tárta fel és dokumentálta interaktív módon. A tevékenységek megvalósításához kapott támogatás nagyban hozzájárult a programok számának emelkedéséhez, minőségének és színvonalának emeléséhez, hiszen az önkormányzat csekély kulturális normája ezt nem tudta volna finanszírozni.

Az elnyert támogatás lehetővé tette a helyi lakosság közösségi szerepvállalásának ösztönzését és a helyi felelősségtudat erősítését szolgáló programok megvalósítását.

Pályázat adatok:

Projekt azonosítószáma: TOP-5.3.1-16-HE1-2017-00017

Projekt címe: A helyi identitás és kohézió erősítése Balaton községben

Projekt összköltsége: 45.992.602 Ft

Támogatás intenzitása: 100 %

Vezető kedvezményezett: Balaton Község Önkormányzata

Konzorciumi partner: Forti Pectore Egyesület

A projekt megvalósítása: 2018. 09. 01. – 2022. 06. 30.

Rövid összefoglalás a projektről

Projektünk konzorciumi formában valósul meg a Forti Pectore Egyesülettel, melynek átfogó célja helyi közösségek fejlesztése elsősorban Balaton község közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztésével, a közösségi szerepvállalás erősödésével.

A projekt keretében megvalósuló tevékenységek:

A helyi identitás és kohézió erősítése Balaton községben elnevezésű projekt lehetőséget teremt arra, hogy olyan tevékenységek, akciók és programok valósuljanak meg a településen, melyek a közösségi együttműködést dinamizálják és fenntartják. A tevékenységek által a helyi hagyományok feltárására és annak felelevenítésére, közösségi találkozók, kiállítások szervezésére van lehetősége településünknek. A helyi és térségi történelem feltárása, a mindennapok megőrkítése, a generációk közötti tudásátadás, előadások, kulturális programok mind hozzájárulnak ahhoz, hogy minőségi változást eredményezzenek a település közösségi életében.

A különböző programok megvalósítása mellett Információs Pont kerül kialakításra a község könyvtárában, mely segíti a lakosság folyamatos tájékoztatását.

Választható, önállóan nem támogatható tevékenységek:

A projekt keretében megvalósuló akciók, közösségi tevékenységek, események, programok, folyamatok és együttműködések megvalósításához szükséges eszközbeszerzés is segíti a minőségi szolgáltatás nyújtását.

PROJEKT BEN ELÉRNI KÍVÁNT CÉLOK

Balaton község Heves megye északi határa mentén, az Ózd-Egercsehi medencében található. A település állandó lakossága 1.088 fő volt 2016. január 1-jén. A település igazgatási területe 1320 ha, belterülete 125 ha. Tengerszint feletti magassága 390 és 435 m közé esik.

A projekt közvetlen célja a Balaton községben élők helyi identitástudatának erősítése, a lakosok közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése. Egy folyamat elindítása melynek keretében a helyi értékek feltárása, bemutatása közösségi ügyé tétele a legfontosabb, ezáltal hangsúlyozva a közösségi szerepvállalást. Fontos volt, hogy a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom, a településhez való kötődés erősödjön. A településen jól érzékelhetően nőtt a helyi lakosság és az ide látogató turisták igénye a kulturális és hagyományőrző rendezvények iránt. A látogatók az arra kialakított terek hiányosságai miatt csak korlátozottan tudnak rendezvényeken részt venni, szórakozni. A programokhoz kapcsolódó technikai eszközök hiányoztak, melyet a projekt által a település pótolni tudott.

Célunk volt, hogy lehetőség nyíljon a helyi társadalmaknak egyszerűen kivitelezhető, aktív cselekvési programra, hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatására, hagyományok őrzésére, ismeretterjesztő tudást bővítő képzésekre, rendezvények, helyi identitás tudat erősítésére, megalkotni egy élhető települést. A település az elmúlt években folyamatosan fejlődött, sok fejlesztés valósult meg, mely élhetőbbé tette a települést. A jelen projekt pedig tökéletes alapot adott ahhoz, hogy az itt élők olyan rendezvényeken, programokon vegyenek részt, melyek a minőségi szabadidő segítségét szolgálják, mélyítik az ismereteket, megismerhetővé teszik a településen élők szokásait és hagyományait.

A szabadidős és kulturális tevékenységek és térségi rendezvények megvalósítása lehetőséget teremtett a vidéki élet minőségének a javítására, a közösség szabadidejének aktív, kulturált és tartalmas eltöltésére. A civil szervezetek támogatása azért is volt fontos feladat, mert aktív tevékenységükkel hozzájárulnak a vidéki közösség fejlesztéséhez, a hagyományok ápolásához, a helyi identitástudat erősítéséhez. Ehhez az alaphoz azonban szükséges volt a kapcsolatok mélyítése, egy aktív közösségi mag megerősítése.

Balaton község legfontosabb célja, hogy azon szükségletek, melyeket az elmúlt időszakban tett közösségi felmérések, interjúk és kérdőívek feltártak, kielégítésre kerüljenek. A településen

élők számára fontos a hagyományőrzés, azonban ezek olyan események, melyek csak egy adott korosztályt szólítanak meg, a rendezvényeken már sokszor csak az ismerős arcokat látni.

A projekt kezdetekor célként tűzte ki a település annak szükségét, hogy ezeket a programokat kiterjesszék, nagyobb közösségeket szólítsanak meg, melynek segítségével erősödhet a közösségtudat, az emberek nagyobb felelősségvállalással viselnének a település iránt, mely hosszútávon mindenképpen népességmegtartó hatással bírna. A felmérések során tanúbizonyságot nyert, hogy az itt élők szeretik a településüket, azonban szükségük van olyan rendezvényekre, ahol mindenki megmutathatja magát, hiszen az itt élők sok potenciállal bírnak, melyet mindenképpen szeretnék továbbörökíteni.

A fiatalok elérésének nehézsége szinte mindig megjelent mint megoldásra váró feladat. Ha erre a korosztályra is fókuszál a közösség, hosszútávon amellet, hogy népességmegtartó hatása is van, de növekedhet a fiatalokban a település iránti elkötelezettség, mely mindenképpen hozzájárulhat a település pozitív jövőképehez.

A település általános gazdasági és társadalmi problémái, mint a magas alacsony iskolai végzettség, a munkanélküliség magas aránya, a fiatalok elvándorlásának magas aránya, közösségi inaktivitás, vagy akár az idős korúak szellemi értékeinek átörökítése mind olyan igényeket támasztottak, melyekre a település reagálni kívánt a megvalósítás során.

A tervezés során a projektgazda célként tűzte ki, hogy a tevékenységek által különböző korosztályok közelebb kerüljenek egymáshoz, az eltérő kulturális közösségek megmutassák saját szokásaikat és hagyományaikat, melyek mind-mind annak a lehetőségét teremtenék meg, hogy az itt élő társadalom elfogadóbbá váljon egymással, és erősödjön az egy közösséghez tartozás élménye.

KÖZÖSSÉGI INTERJÚK

A Helyi cselekvési terv elkészültéig 30 db közösségi interjú készült, mely a közösség fejlesztési elképzeléseire és cselekvési kapacitására kérdezett.

A közösségfejlesztési folyamat kezdeményezésekor a közösségi munkamód alkalmazása volt elsődleges, ahol a közösség tagjait megszólítva adtunk lehetőséget arra, hogy kérdések megválaszolásával, akár irányított vagy kötetlen formában egy segítő részvételével tudják megfogalmazni a közösséget érintő szükségleteket, hiányosságokat vagy akár az erősségeket.

A közösségi interjúkban megfogalmazott kérdések megválaszolása önkéntes volt, biztosítva minden kitöltő számára az anonimitást. A kitöltését elsősorban azok vállalták, akik aktívan is szerepet vállalnak jelenleg is a település életében, vagy úgy érezték, hogy ez a projekt egy olyan lehetőség az itt élők számára, amivel a későbbiekben is érdemes lesz foglalkozni. Az aktivitás elsősorban a helyi véleményformálók körében volt megfigyelhető, az első interjúk kitöltése az ő közreműködésükkel sikerült.

Három kérdést tettünk fel az érdekelteknek, melyek a következők voltak:

- Mit jelent Ön számára itt élni?
- Min változtatna és hogyan?
- Mivel tudna hozzájárulni a változásokhoz?

Az, hogy a megkérdezettek számára mit jelent itt élni, pozitív válaszokat hozott. A település csendje, nyugalma, a környezete, a barátok, ismerősök mind olyan tényezőként szerepelnek, melyek Balaton vonzerejét jelentik.

A válaszokból azonban kiderült, hogy azokat a változásokat szívesen vennék, melyek a fiatalok a településen maradását segítik. A hagyományőrzés fontosságára is felhívták a településen élők a figyelmet. Volt aki úgy érezte, hogy nincs a közösség összefogva, nincs mindenki számára közvetítve a program. Az is kiderült, hogy olyan rendezvényekre lenne szükség, melyek segítenének mindenki számára a település jobb megismerését, talán ezek az események nagyobb tömegeket vonzanának a településre. Az interjúk feldolgozása során egyre jobban körvonalazódott az az igény, mely a társadalmi élet mélyebb elemzésére is alkalmas, irányt mutat a szükségletek és igények mentén

KÖZÖSSÉGI FELMÉRÉSEK

A közösségi felmérés egy másik olyan munkamód volt, melynek segítségével szintén anonim válaszadással kértük a településen élőket.

A kérdőívben olyan zárt kérdéseket tettünk fel, melyek megválaszolásával pontosabb képet kaptunk arról, hogy az itt élők milyen tevékenységeket végeznek szívesen, milyen rendezvényeken szeretnének részt venni, illetve milyen közösségi szerepvállalásra lehet őket felkérni, mozgósítani.

A kilenc kérdés összeállításakor a kutatómódszertannak megfelelően érthető, zárt kérdésekkel dolgoztunk, több lehetséges válasz megjelölésével kértük a lakosságot, hogy munkánkat segítse. 41 fő volt, aki végül a válaszaival segítette munkánkat.

A válaszadók a kulturális programokat és a családi napot tartották a legfontosabbnak, emellett minimális elmaradást mutattak csak a gasztronómiai rendezvények iránti igények. A későbbiekben jól látható, hogy ezek a rendezvények valóban megmozgatták a település apraját nagyját.

KÖZÖSSÉGI BESZÉLGETÉSEK

A közösségi beszélgetések megvalósítására 5 alkalommal kerítettünk sort. A beszélgetések megszervezésénél figyelembe vettük, hogy csak akkor tudunk átfogó képet kapni a település közösségéről, a szükségletekről és igényekről, hogyha a közösségi beszélgetéseket is úgy valósítjuk meg, hogy minden korosztályt megszólaltatunk. Ennek megfelelően alakítottuk ki a beszélgetések célcsoportjait, és szólítottunk meg minden egyes közösséget, aktív korúakat, az idősebb illetve a fiatalabb korosztályt. A beszélgetése során sikerült a résztvevőkben egy elköteleződést kialakítani. Megismerhettük azon szervezeteket, egyesületeket, akikkel későbbiekben megállapodást köthettünk a Balatoni közösségi együttműködést dinamizáló és fenntartó közösségi akciók megvalósításának érdekében.

A fiatalok szintén részletesen számoltak be ezen a fórumon arról, miért is szeretnek a településen lakni, m ilyen vonzó lehetőségeket látnak a település programjaiban. Elmondták, hogy milyen rendezvényeken vennének részt szívesen, illetve vállalnának nagyobb szerepet akár a szervezésben is. Sajnos a későbbiekben látható lesz, a fiatalok voltak az a korosztály, akiket végül a legnehezebb volt megszólítani, érdeklődésüket felkelteni a tevékenységek iránt. Az idősebb korosztállyal történt beszélgetés megerősítette azt a hipotézisünket, hogy aktív szerepvállalásukkal tudunk sikeres programokat megvalósítani. A hagyományok tisztelete, annak továbbörökítése tudtuk, hogy csak a részvételükkel működhet. A későbbiekben bemutatásra kerül, hogy az idősebbek tudása és tapasztalata olyan programok megvalósítását segítette, melyek a néphagyományokon és szokásokon alapszik.

A három közösségfejlesztő módszer során körvonalazódott azon cselekvők köre, akikre építve megvalósulhat a programsorozat. A felmérések során tapasztalhattuk, hogy bár egy kis lélekszámú településről van szó, de az itt lakók szívesen élnek itt, többen is kiemelték a természeti adottságokat, a csendes, nyugodt környezetet, mely nagyfokú vonzerőt jelent.

Az itt élők úgy érzik, hogy a munkalehetőségek, a különböző szolgáltatások stabilitásával még vonzóbb lehet a település.

A településen élő idősebb korosztályt hallgatva megtudtuk, hogy még sokan aktívan őrzik a régmúlt hagyományait, szívesen bemutatják a szokásokat, melyek akár egy-egy népi ünnephez kötődnek. Mindezek pedig jó alapot szolgáltak ahhoz, hogy a település megkezdje a tervezett tevékenységek megvalósítását.

A PROJEKT EREDMÉNYEI

Balaton Község Önkormányzata és a Forti Pectore Egyesület együttműködésében 2018. 09.01-től a projekt zárásáig 2022. 06. 30-ig az alábbi tevékenységek valósultak meg.

Helyi cselekvési terv:

A közösségi felmérés eredményeire épülő terv a településen élők szükségleteit, jövőjükre, településükre vonatkozó elképzeléseit tartalmazta, a lakosok aktív szerepet vállaltak a tervek megvalósításában. Elkészült 1 db helyi cselekvési terv, a település által meghatározott eszközbeszerzési igénnyel, miközben a szükséges stratégiai dokumentumok felülvizsgálatra kerültek, a költségvetés aktualizálásra került.

Rendezvénynaptár:

A célterületenként vállalt 1 db rendezvénynaptár a cselekvési terv mellékleteként elkészült. A rendezvénynaptárban a projekt keretében megvalósítani tervezett akciók, események, programok kerültek megjelenítésre. A rendezvénynaptár tartalmazta a megvalósítási időszakot megelőző két évben megvalósított rendezvényeket, valamint a megvalósítani tervezett rendezvényeket, jelölve, hogy melyek képezik a támogatott projekt részét.

Közösségi akciók, tevékenységek, események megvalósítása

A fejlesztési célokhoz kötődő közösségi akciók, tevékenységek, események megvalósítása a támogatási szerződésben rögzített szakmai-műszaki mutatók szerint megtörtént. A 12 db közösségi akció, program megvalósítása és dokumentálása a helyi cselekvési tervben meghatározottak szerint megtörtént. Az eseményekről fotódokumentáció és jelenléti ív és részletes szakmai beszámoló készült

Programok, folyamatok megvalósítása

A fejlesztési célokhoz kötődő programok, folyamatok megvalósítása a tervezést követően elindult. A támogatási szerződésben rögzített 6 db program, folyamat megvalósítása megtörtént.

A közösségfejlesztő akciók és folyamatok során 2204 fő (ezen belül 912 nő) igazolt bevonására került sor.

Képzésen való részvétel

A megvalósításban részt vevő 1 fő közösségfejlesztő, valamint a projekt 1 szakmai vezetője a program megvalósítása során közösségfejlesztő tanúsítványt szerzett. A programszervezés szempontjából korlátozott időszakot a projektben vállalt közösségfejlesztő képzés teljesítésére fordítottuk. A megvalósításban részt vevő közösségfejlesztő, valamint a konzorciumi partnerként bevonásra kerülő egyesület munkatársa közösségfejlesztő tanúsítványt szerzett, az alábbi képzés keretében:

- SzPk-00009-14-04 0 03 3 azonosító számú „Közösségfejlesztő” szakmai programkövetelmény alapján engedélyezett felnőttképzési programban.
- A Cselekvési tervben rögzített vállalás szerint a Forti Pectore Egyesület által szervezett tanulmányút megszervezése és eredményes lebonyolítása megtörtént. A projekt keretében szervezett erdélyi tanulmányút kulturális tartalma mellett közösséget épített, újabb közösségi eseményeket készítve elő.
- A településen dolgozó szakmai munkatárs 30+30 órás „a kulturális közösségfejlesztés gyakorlata” blended képzést teljesítette. A „Cselekvő közösségek aktív közösségi szerepvállalás program” keretében szervezett tanulmányúton a települést a Polgármester Asszony képviselte. A közösségfejlesztés és a helyi közigazgatás kapcsolata, egymásra gyakorolt hatása című szakmai továbbképzési programon szintén ő vett részt.

A projekt lehetővé tette, hogy a településen eszközbeszerzés is megvalósuljon. A pályázati során megvalósuló programok és tevékenységek megvalósításához, a folyamat sikerességéhez szükséges eszközök beszerzése megvalósult, mely a település teljes lakosságát érintik.

A közösségfejlesztési akciók előkészítéséhez és megvalósításához az alábbi eszközöket szerezte be az önkormányzat:

- 2 db mobil kemence
- 200 db evőeszköz
- 6 garnitúra sörasztal, pad
- 5 db kültéri asztal, lócéval

MEGVALÓSÍTOTT PROGRAMOK

Tavasziünnep Balatonban

Gyermekszínházi előadás, kézműves foglalkozások, játékok és finom falatok várták 2019. május 25-én Balaton községben a polgármesteri hivatal előtti parkba érkező gyermekeket és szüleiket. A programok széles választékának köszönhetően igazán tartalmas délutánt tölthettek el a résztvevő családok. Ez volt az első nagyobb közösséget megmozgató rendezvény, melyen nagyon sokan részt vettek. Jó volt látni, hogy a közösség nyitott a rendezvényre, fontosnak tartottuk, hogy olyan sokrétű programot szervezzünk, mely szinte minden szükségletet kielégít.

Balatonban terem - Kertünk titkai interaktív előadássorozat keretében első alkalommal látogatott el az óvodába Stiller Tamás, aki már több mint 24 óvodában hozott létre zöldséges kertet Heves megyében. Olyan óvodáknak nyílik lehetősége saját zöldséges kertjük létrehozására, amelyek rendelkeznek szabad, megművelhető földterülettel. A gyerekek megismerhetik a talajjavítás folyamatát, a növények helyes ültetésének módját és a kerti eszközök használatát. A projekt keretében 2019-ben még kétszer látogatott el az óvodába: A nyár további részében a palánták növekedését figyelemmel kísérve az ovisokkal együtt vizsgálta meg, mennyit fejlődött a beültetett palánta. A betakarítások alkalmával, ahol az ovisok láthatták, hogy a beültetett palántáik milyen szép termést hoztak és meg is kóstolhatták azokat. A programsorozat zárásaként újra ellátogatott a helyi óvodába Stiller Tamas séf, akivel reggeli programként a gyerekekkel közösen húztak ki pár zöldséget a kertből. Főleg zellert és tököt, amit aztán az óvoda konyhájában használtak fel. De rágsááltak friss sóskát és szedtek napraforgót a virágos vázába is. A folyamat 9 alkalommal valósult meg

Farsang farka

A néphagyományőrzés volt a rendezvény egyik kiemelt célja, amely áthatja a gyermekek nevelésének egészét és tevékenységeit. Az óvodában nagy lelkesedéssel készültek gyermekek, szülők és óvodai dolgozók együtt a közelgő télbúcsúztató farsangra. Megismertették a gyermekeket a farsangi népszokásokkal, a vigasságok történetével, életkori sajátosságaik figyelembe vételével.

A néphagyomány ápolás szellemében elkészítették a “Kisze-bábot”, és minden gyermekkel újságpapírból néhány egyszerű mozdulattal, kis Kisze- babát készítettek. Az ünnepség alatt a résztvevőket finom falatok és frissítők várták.

Májusfa állítás Balatonban

Balaton községben hagyomány, hogy május elejére májusfát állítanak a lányos házaknál, mely a természet újjászületésének szimbóluma is. A program célja volt, hogy a kialakult vírushelyzet ellenére vidám színekben pompázó fákat csodálhassanak a település lakói anélkül, hogy biztonságot jelentő otthonaikat elhagyják. Ezért vidám versengésre hívták a település lakóit, melynek során mindenki közkincsé tehette májusfájáról készített képeit olyan módon, hogy azokat elküldték az önkormányzat email címére. A pályamunkák a település Facebook oldalán is megjelentek. A legszebb, legkreatívabb alkotások díjazásban részesültek.

A település alapításának ünnepe

Szeretettel várták a település lakóit és a községből elszármazottakat 2020. szeptember 12-én a településalapításának ünnepe alkalmából megrendezésre kerülő összejövetre. Az első betelepülések a tatárjárás idejére tehetőek, a falu az 1300-as évek elején már templommal szerepel az összeírásokban. A község fejlődését megtörte az 1552-es egri ostrom, amikor is a vár ellenállása miatti bosszúból porig égették a törökök; de a lakosság átvészelte a török hódoltságot és a Rákóczi-szabadságharcot is. Az ünnep alkalmából Balatonra látogatók megismerhették a település történetét, az egykori paraszti-népi kultúra emlékeit, mindennapi használati tárgyait és lehetőség nyílt a jellegzetes, helyi készítésű ételek megkóstolására is. A gyermekeket a Fabatka porta népi játszótér várja kézi készítésű, hagyományos népi játékokkal.

Néphagyományok új köntösben

A projekt keretében megrendezésre került eseményen a palóc gasztronómia értékei kerültek bemutatásra, ahol a résztvevőknek lehetőségük volt megkóstolni a helyi ételkülönlegességeket. Balaton község építészeti és természeti értékeit egy festménykiállítás mutatta be. A gyermekek számára népi játszótér és hagyományörző játékok szolgálták a kikapcsolódást.

Őszi ízek kavalkádja

A település lakói által gyűjtött tradicionális családi receptek alapján készítették el ételeiket. Igazi falusi, helyben készült burgonyás ételek készültek, mint sparhelten sült ganca, szalonnás túrós begyerő, tócsni, krumplis rétes. A program során számos régi étel receptjét beszélhették meg a jelen lévők, az idősebb korosztály örömmel osztotta meg azokat az érdeklődőkkel.

Luca napi banyabál

Az ünnepi készülődés meghitt pillanatai mellett, a „Luca-napi” népszokások felelevenítése volt a rendezvény központi témája. amelyen covid-járvány miatt családiasabb formában, de annál nagyobb lelkesedéssel vettek részt a településen lakó családok, szülők és gyermekek. A babona szerint a boszorkányok ezen a hosszú, sötét napon különösen aktívak voltak. Az emberek a boszorkányok ellen mindenféle „varázslattal” védekeztek. Fokhagymát dugtak a kulcslyukba, eldugták a seprűket. Ezen a napon tilos volt a nők számára a munka, mert Luca megbünteti azokat, akik a neve napján dolgoznak. Tilos volt szőni, fonni, varrni, mert „bevarrják a tyúkok fenekét, és nem fognak tojni”. A háziasszonyok kifelé söpörtek, hogy minden rossz elmenjen a háztól. Nem volt ajánlatos kölcsönadni sem, mert az elkért dolgok boszorkányok kezére kerülhettek.

Ünnepre hangoló

Karácsonyi ételekkel és kézműves ajándékokkal várták a vendégeket a polgármesteri hivatal előtti téren megrendezett Ünnepre hangoló rendezvényen. Az adventi gyertya meggyújtása után a Római Katolikus Templomban a Gárdonyi Géza Katolikus Általános Iskola énekkara és Papp Franciska, valamint László Attila ünnepi értékműsorát hallgathatták.

A mozgáskultúra magasiskolája-Balatonban aktívan

A sportágválasztó programsorozat első rendezvénye, melynek megvalósításában az Egri Kézilabda Klub tagjai segítettek. A rendezvény célja az aktív sportot népszerűsítő rendszeres tevékenység elindítása: a rendszeres sportolás hangsúlyozása nagyon fontos az egészségtudatos életmód kialakításához. Külön került megrendezésre az alsós illetve felsős gyermekek sportprogramjait, ahol a játékos sportversenyeken és labdás ügyességi feladatokon vettek részt a gyerekek.

Balatoni ragadványnevek gyűjtése

A ragadványnevek funkciójukat tekintve leginkább megkülönböztető szerepet töltenek be, főleg faluhelyen elég gyakoriak bizonyos keresztnevek, sőt családnevek is, így az összetévesztést elkerülendő némelyikük valamilyen ismertetőjegy alapján kap becenevet, gúnynevet. Bárki kaphatott ragadványnevet, akit valamilyen megkülönböztető külső vagy belső tulajdonsága miatt ismernek, esetleg érdekes történet köthető az illetőhöz, vagy nem mindennapi viselkedésével érdemelte ki gúnynevét. A projekt keretében megvalósított program, folyamat során a község lakosai és a Faluközösségi tagok részvételével összegyűjtésre kerültek a településen használatos ragadványnevek. A kutatások Balaton különböző részein (Alvég, Felvég, Hóstya) zajlottak, melynek során 30-nál is több nevet sikerült feljegyezni. Balaton egy kettős identitású falu volt, részben erős barkó palóc hagyományra, részben kismemesi tudatra épülő település. Ez utóbbit azért is érdemes kiemelni, mert a kismemesi családokban a legfontosabb érték a tanulás volt, a könyvek tisztelete. Köreikből tanult emberek kerültek ki, az elsők között voltak, akik diplomát szereztek a környéken. Építészeti is sajátos vonásokat mutatnak a palóc kismemesi települések. Ezt hadas településszerkezetnek nevezzük, ami azt jelenti, hogy nagycsaládok éltek együtt, vagyis az egymással rokonságban álló, azonos nevet viselő családok. A kezdeti egy házból így az idők folyamán egy adott ház hosszú udvara válhatott kis utcává, ahol kis közök és szögek alakultak ki. 1848 előtt kizárólag nemesi jogállású vagy nemesi telekre telepített jobbágyok és nemesek laktak vegyesen. A falvak igazgatását az ott lakó nemes birtokosok választott testülete intézte, a kuriális községek élén a meghatározott időre választott vezető, a bíró állt. A Balatont meghatározó családok (Kormos-, Bóta-, Fodor-, Vas-, stb. családok) többsége az 1600-as években kapott nemességet, de vannak arra adataink, hogy ezek sokszor már korábbi nemesítések megerősítései, sőt könnyen lehet, hogy az alapító Bél-Bekény családok leszármazotti családjaival kötött házasság révén települtek Balatonba e családok. A falu sajátos környezeti viszonyainak – erdő és mocsár – köszönhetően a török időkben sem néptelenedett el, ami erősíti azt a teóriát, hogy a mai balatoni népesség jó része folytonos leszármazottja az Árpád-korinak. A környező erdők védettséget biztosítottak az itt élőknek, és hogy ugorjunk egy nagyot az időben, még a második világháború idején is ezek az erdők jelentettek menedéket a katonaszökevényeknek is. Annak köszönhetően, hogy a település nem néptelenedett el, a mai napig színmagyar, római katolikus a lakosság, ahol a Kormos, Fodor, Bóta családnév manapság is gyakori.

Ragadványneveknek nevezhetjük azokat a nem anyakönyvezett neveket, amelyek a hivatalos iratokon, mint megkülönböztető szerepű nevek szerepelnek illetve amelyek a szóbeli névrendszerben működnek közömbös hangulatú ragadványnevekként vagy akár elismerést

kifejező illetőleg csúfolódó gúnynevekként. A ragadványnevek kialakulásának fő oka a tősgyökeres lakosság családneveinek megterheltsége volt. Balatonban a népesség több, mint harminc százaléka a Kormos, Fodor, Bóta, Vas/Vass családnevet viseli. Mivel az utóbbi évtizedekig a keresztnév is nagyfokú egyhangúságot mutattak a hivatalos nevek elvesztették azonosító jellegüket, ezért szükségessé vált egy harmadik megkülönböztető elem használata. A gyakorlatban ez a ragadványnév átvette a vezetéknev funkcióját. A gúny- és bóknevek létrejöttének fontos feltétele a falu közössége, ahol ismerték egymást kívül-belül, nem voltak titkok és megvolt a személyes kapcsolat a közösség tagjai között, ami elősegítette a ragadványnevek terjedését.

Balaton község különböző településrészein a következő ragadványnevek ismertek a mai napig:
Alvég: Bano, Bacso, Bajusz, Hutás, Hubanek, Konter, Lisztes, Teru, Ciber, Szarvas, Durzó, Pampucka

Központi rész: Pikó, Pityi, Bajer, Bakos, Diák, Peták, Hajas

Hóstya: Birka, Kása, Deák, Hajnal, Ferő, Boto, Misli, Gazsi, Bera, Matyus, Jano

Felvég: Csobolyó, Dörmő, Gótyos, Gróf, Gyurka, Atya, Szörényi, Mangó

Ifjúsági értékőr program

A program keretében általános iskolai csoportok látogatták meg a helyi tájházat, ahol ismeretterjesztő előadás és személyes tapasztalatok útján ismerkedhettek meg, fedezhettek fel régi idők használati tárgyait, mint a guzsaly, rokka, mángorló, krumpli törő, karos lóca, ingás óra, sifon, stelázsi, vajköpülő, tiloló, kaszli, hímzett törölközők, dunyha, derékalj. A gyerekek nagy érdeklődéssel tanulmányozták a különböző eszközöket és tudhattak meg fontos információkat az eszközök használatáról, származásáról.

Fűben-fában orvosság

A projekt keretében megvalósított rendezvénysorozat alkalmával a faluközösség tagjai és az érdeklődő lakosok tematikus előadások alkalmával ismerhették meg a népi és természetgyógyászatban használatos gyógynövényeket, azok szervezetre gyakorolt jótékony hatásait, használatuk helyes módját. A Kormos Tiborné szakszerű útmutatásával lezajlott programok során többek között bemutatásra került a fekete nadálytő, keskenylevelű útifű, menta, vérehulló fecskefű, cickafark, széles levelű útifű, körömvirág, kövirózsa, porcsinfű. Minden bemutatott gyógynövény megvizsgálhattak a részt vevők és útmutatást kaptak megfelelő használatukra.

Díszpolgári cím átadása

Sok éve elfeledett hagyományt szerettek volna feleleveníteni a projekt megvalósítói a díszpolgári cím hagyományának felélesztésével hagyományteremtő szándékkal. Ez alkalomból több évtizedes munkájának elismeréseként Balaton község Önkormányzata díszpolgári címet adományozott Dr. Varga László József házi orvos részére. A díjazott és az átadó ünnepségen megjelent vendégek tiszteletére kulturális műsorral kedveskedtek.

Közös névnapok

Közös névnapok megünneplésére hívták a település lakosságát 2021. október 1-én. A hagyományteremtő szándékkal megrendezett eseményen a megjelentek kölcsönösen felköszöntötték egymást és alkalom nyílt az elmúlt időszak történéseinek megbeszélésére, az elmúlt időszak élményeinek megosztására. A megjelenteket finom ételek, üdítők várták. A rendezvény célja, a közösségi kapcsolatok megerősítése, a települési identitás megszilárdítása, annak érdekében, hogy a község megtartó ereje a jövőben is megmaradjon és tovább erősödjön.

Falusi Termékmustra

A kellemes, napsütéses idő sok látogatót vonzott a község központjában megrendezett eseményre, ahol krumpolis ételek (tócsni, ganca, begyerő, lángos és más finomságok) kóstolójával várták a vendégeket. A gasztronómiai élmények mellett a kulturális élményekről és a jó hangulatról Kecskés Péter és az Egri Majorette csoport gondoskodott. Az esemény alkalmat teremtett a község lakosai valamint a településről elszármazottak részére a régi kapcsolatok felmelegítésére, közös beszélgetésekre, élmények megosztására.

Nyújtsd a kezed

A program keretében hagyományos kézimunkafajtákkal foglalkozó asszonyok adták át ebbéli tudásukat az ez iránt érdeklődő gyerekeknek. Helyi értékeként jelennek meg a településen a kötéssel, horgolással, hímzéssel, nemezéléssel foglalkozó, ezt művelő, nyugdíjas korosztályú mamák, nagymamák. Négy délután találkoztak ezek az asszonyok a fiatalabb generáció képviselőivel, akik szerették volna megismerni ezeket a tevékenységeket. Megnézhették a már a kész kézimunkákat, hímzett terítőket, horgolt figurákat, kötött sapkákat, sálakat, nemez termékeket. Megismerkedtek az alapanyagokkal, eszközökkel. Az asszonyok megmutatták a gyerekeknek, ezeknek a tevékenységeknek a legfontosabb alaplépéseit, mozdulatait, munkafolyamatát. Ami a gyakorlott kezekben könnyűnek tűnik, nem egyszerű elsajátítani a

kisgyerekeknek, de nagy elszántsággal és lelkesedéssel, próbálkoztak, és örültek a kitartó munkájuk sikerének. Az idősek, akik még birtokában vannak ennek a tudásnak (szokások, viseletek, tájszavak, falutörténet, ünnepek hagyományai, stb.) örömmel fogadták a fiatalabbak érdeklődését ezekről. A település identitását erősen meghatározzák ezek az értékek, amelyeket csak közösen, együttműködve lehet megmenteni. A falu Tájháza ideális helyszín volt ennek a tudásnak az átadására, ahol autentikus környezetben mesélhettek a balatoni szép korú asszonyok és férfiak fiatalságuk életéről, a falu régvolt mindennapjairól.

Helyi érték kiállítás

A pályázat lehetőséget biztosított Balaton község helyi értékeinek felkutatására és fotókiállításon történő bemutatására. A kiállítást Polgármester Asszony nyitotta meg. A szervezés folyamán közvetlen tudomás és kutatás alapján felkeresték azon személyeket, akik munkájukkal őrzik, és folytatják a régi idők hagyományait. A helyi értékek között az épületeken kívül fontosnak tartották a kézimunkákat –hímzés, horgolás, kötés, mesefigura, makett készítés – sütés, valamint a méhészettel való foglalkozást és lovaglással történő gyógyítás bemutatását.

A PROJEKT KAPCSÁN SZERZETT TAPASZTALATOK

A projekt előkészítése során megfogalmaztunk magunknak olyan célokat, melyeket elérése a projekt zárásakor számunkra fontos. Ilyen célok voltak:

- az itt élők helyi identitástudatának erősítése,
- a lakosok közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése.
- egy olyan kezdeményezés elindítása a településen, melynek keretében a helyi értékek feltárása, bemutatása közösségi ügyvé tetele a legfontosabb, ezáltal hangsúlyozva a közösségi szerepvállalást.

Az elmúlt évek tapasztalatai szerencsére összhangban állnak a kitűzött célokkal. A projektzárásra megindult az a folyamat Balatonban, mely jó alapot szolgáltat a későbbiekben, hogy egy összetart, településért tenni akaró közösség formálódjon. Az egymás iránti nyitottság és tisztelet megfigyelhető volt a tevékenységek által, a fiatalabbak is nyitottabbá váltak. A civil szervezetek, egyesületek a kezdeti reményekkel ellentétben kevésbé váltak involválttá a tevékenységek szervezésében, de panaszra okunk nem lehet. Sajnos azt láthatjuk, hogy források nélkül életbe maradni nem tudnak.

Alapvető célunk volt, hogy a kistelepülésünk apraját-nagyját megszólítsuk az események programok által. HA megnézzük az egyes megvalósított tevékenységeket, jól látszik, hogy több olyan program is volt, ahol közel 100 ember vett részt az eseményen. Ez a település lakosságának nagyjából 10%-a. Tudjuk, hogy ezek leginkább azok a programok voltak, ahol komplex szolgáltatásokat nyújtottunk. De lássuk be, erre egyre nagyobb igény jelentkezik.

Szerettük volna, ha minden korosztályt meg tudunk szólítani, melyet pozitívan értékelünk. A legkisebbektől a legidősebb korosztályig kínáltunk programokat. Könnyebb helyzetben voltunk amikor a legkisebbeket szerettük volna bevonni, az intézmények, családok motiválhatóbbak voltak egy-egy rendezvényen. A fiatal felnőttek, a 20-30 éves korosztály kevésbé jelent meg a rendezvényeken, inkább a középkorúak, idősebbekre számíthattunk. A projekt elején úgy tűnt, ez a korosztály is motivált a megvalósításban, a közösségi beszélgetések egyik alkalommal erre a korosztályra épültek, őket hallgattuk meg. Azonban úgy tűnt a későbbiekben a programokon való részvételben már kevésbé voltak bevonhatóak. A rendezvényeken megjelentek, azonban

segítői bevonásuk kevésbé volt eredményes. Az Ifjúsági értékőr program mégis sikeresnek mondható, mert legalább lehetett őket érzékenyíteni egy ilyen jellegűtevékenység kapcsán.

A legsikeresebb programok azok voltak, melyek szabadban valósultak meg, a településen élőkét szőlítették meg korosztálytól függetlenül. A megvalósult rendezvények tökéletesen segítik a későbbiekben is a szervezésre váró rendezvényeket, jó alapot szolgálnak arra és megmutatják, melyek azok a tevékenységek, melyek Balaton községet megmozdítják.

A támogatásnak köszönhetően olyan programkavalkád volt a településen, mely minden évszakban kínált a lakosságnak bőven kikapcsolódási lehetőséget.